

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Stogom rasti malo stvar, a sloga sve pokrvari. Nar. posl.

Nepodijeljeni se depiati ne šalju...

Kome list nedodje na vrijeme...

Iz carevinskoga vieća.

Red 12. maja 1896.

Iz rasprave o promjeni, odnosno pop...

Izborni kotari ostaju većinom kako b...

Prave glas između neporočni državljani...

Vlada bila je postavila predlog, da se...

Izključeni su od prava glasanja samo...

O izbornu izbornika govora naročito §§...

Izbornike ili fiducijare imaju birati iz...

U razredu ladanjkih obćinah bira se na...

Kad se imaju obaviti izborni izbornika...

U većih mjestih i mjestnih obćinah, u...

Ondje, gdje se govori o izbornoj komi...

Zast. Spinčić je kod toga postavio...

Kod §. 31. razpela se dulja rasprava...

Kod §. 92. predlagao je zastupnik dr...

Nepodobštine se događaju. Kad bi ko...

Ime svečanoga obećanja koji kod izbora...

Isto tako, ako i ne više, potrebno je...

Kod §. 41. raspravljalo se je dulje v...

Kod §. 52a. bilo je poprimaljeno još...

Onda: se je još raspravljalo o razdobi...

Poprimljenjem te osnovne nastaje svako...

Izborni sastanak u Jelšanah

U nedjelju dne 10. t. m. obdržavao...

beni kotar Podgrad — izborni sastanak...

Oko 3 sata poslije podne derezoše...

Pred ulazom u Jelšane dočekali ih...

Gostioni Iskovroji počeli se sakup...

Domaćeg puka, pak iz poreznih obćinah...

U urećeno vrijeme otvori g. Mandić...

Predsjednik, zauzev svoje mjesto, zah...

Predstaviv ponajprije bivše zastup...

Gosp. Jenko reče u glavnom slič...

Govori o broju zastupnika u saboru...

Brojno slabo zastupani Hrvati i Slovenci mogli su u saboru dovesti malene uspjehe. Godine 1883. pala je u saboru prva riječ hrvatska. Zast. L. a. g. i. n. j. u je progovorio, ali je za to morao sa drugovima zapustiti Poreč. Mi smo i kasnije odlučno zahtijevali provedenje jezikovne ravnopravnosti. Tražili smo vada, da se jednako postupa s nami i s Talijani, da nam se dade ista prava, kao što imademo s Talijani iste dužnosti. Mi smo odlučno zahtijevali, da nam se dade što je naše i da ne budemo sužnji ili robovi druge narodnosti. Talijanski susjedi neće da nam priznaju naših prava; oni se protivne ravnopravnosti u i izvan sabora. Oni nam taje pravo služiti se svojim jezikom; oni neće, da ista čuju za naš jezik; dopisa u hrvatskom ili slovenskom jeziku nisu htjeli ni primati a kamo li u tom jeziku riešavati. Naše občine i društva utekoše se na upravni sud u Beč, da ih štiti proti samovolji zemaljskoga odbora u jezikovnom pogledu. Ovi prva sada doduše spise u našem jeziku, ali ih talijanski riešava. U jezikovnom pogledu krato nam dakle najobličnija prava, ali oni će i u tom popustiti, budemo li mi samo znali čvrsto, ustrajne i odlučno svoje tražiti. Oni drže i sabornicu — premda je ova za sav puk Istre — talijanskom dvoranom „aula italiana“.

Govornik se zatim obazire na svoj rad obzirno na ovaj kotar. Govori o pomanjkanju škola, kako se našem narodu u tom pogledu čine svakojake zaprieke. Mi plaćamo namete za škole kao i Talijani, ali do svojih škola ne možemo doći. I u ovom kotaru treba nam pučkih škola u raznim mjestih. U ovoj obćini trebali bismo bar dvie škole i to u Novokračinahi i na Pasjaku.

Talijanska saborska većina brinula se samo za ustrojenje talijanskih škola, zamenarajući skoro posve slavensko pučanstvo Istre. Tako im bijaše pravo trošiti sav prihod u ime škola za talijanske škole, a sad, kad pitamo mi, da se i nam dade škola, hoće, da se trošak na škole po narodnosti razdieli. Ali prije toga morali bi nam povratiti sve ono, što smo mi dali za talijanske škole. Sada, pošto su si ustrojili i prevrše svojih škola, učinili su zakon, da se plaća školske pristojbe ili takse i to 6 kruna na godinu za svako dijete. Taj trošak neće moći naš puk snositi. Po obstojećih zakonih moraju se brniti obćine zagrada i uzdržavanje školskih zgrada, al to je preveliko breme za naše siromašne obćine, zato bi se moralo trošiti iz zemaljske zaklade. Mi smo zamenarili posve i u poljudjelskom pogledu. Nauke u toj struci ne imamo od nikud. U Poreču imaduh Talijani takovu školu, ali odatle našem narodu nikakva korist — jer je sve tako talijanski. Gospodarska škola bila bi od velike koristi za ovaj kotar, u kojem živimo skoro isključivo od poljudjelstva. Trebali bismo i obrtnu školu, ali nam ni toga ne daju naši narodni protivnici.

U Poreču imamo takozvano zemaljsko gospodarsko vijeće ili kulturni svet, koji bi se morao brinuti za napredak gospodarstva. Njemu su podređene sve kotarske gospodarske zadruge u pokrajini. Ove su, kako je poznato, od velike važnosti za razvoj i napredak gospodarstva, ali koja korist, kad im iz Poreča čine svakojake zaprieke, mjesto da ih podpomazu. Tako je i sa našom zadrugom, koja je zadnji put ordje vječala. I njoj stavljaju u Poreču zaprieke radi jezika, jer bi htjeli, da pišemo talijanski. Naša zadruga čini sve moguće, da pomogne gospodarom, ali neima na žalost potrebitih sredstava. Naša zadruga u obće dobivaju iz Poreča vrlo malo podpora, dočim se talijanskim daje i više nego li mogu potrošiti. Naša bi zadruga rada ustanovila i za ovu obćinu voćni vrt, jer trebate po cijeloj obćini voćnih stabala, kako se mnogi za nje priglasise, ali zadruga tomu nemože zadovoljiti, jer nema sredstva niti toliko stabala, da je svakomu podieli. Tako je i sa amerikanškim trsom.

Pitne vode treba nam svuda a tako i u ovoj obćini, napose u Pasjaku, Lipi i ovjše. Vodu si nemože svuda sam narod proskrbiti već mu treba pomoći i zemaljske i državne.

Istra je zanemarena također u pogledu puteva i cesta pać smo mi predložili obćiran nacrt o gradnji cesta. Među ostalim predložili smo, da se gradi cesta iz Jelovica u Podgorje, drugu iz Kozijanu do velike vode (Beka), da bi se pregradio i popravila cesta iz Pregarij do Harij, iz Studene Gore-Pavlice preko Starada na Mluc i Zejane, pak iz Zejane, na Zlatnoga, Brgud ili Zdezer, te iz Malih Mluc na Vedice. Od velike važnosti bila bi cesta, koju smo predložili i koja bi ve-

zala Zabiće i Podgraje preko Sušaka sa Rupon, ili iz Sušaka na Lisac i Klauu. Predložili smo gradnju mosta preko Reke, koji bi vezao Zabiće i Podgraje sa Bištričkim kotarom.

Uzdržavanje kotarskih cesta je vrlo skupo, a teško nam je ako cestovni odbor ne čini svoje dužnosti.

Govori zatim o predlogu da se podražvi cesta Podgrad, Trnova, Rupa, Pehlin, o cesti iz Rupe preko Podgrada u Trst, o popravcih na cesti u Tujlahi i Obrovom, o radnjah koje valja izvesti na cesti između Rupe i Šapljanah, pak okolo Pasjaka, Podgrada itd.

Govori zatim o predlogu za gradnju železnice Hrpele-Šapljanah ili Jurdani, o domovinskom zakonu, o prestrogom propovjadanju šumskih zakona itd. itd. te zaključki uz burno odobrovanje sa izjavom: da su našem neuspjehu u saboru krivi nezdravi istarski odnošaji.

Dopisi.

Iz Kastva 11. maja 1896. (Izbori izbornika). Usljed brutalnoga postupka istarske talijanske saborske većine moraju se obavljati novi izbori u dvih kotarih Istre. Uvjed toga postupka postavila se u gibanje dva kotara, koji broje kakvih 80.000 stanovnika, pronokuju se dangubom i troškove tisućam biraača, razdražuje se tolik sviet. U ovoj obćini bilo je sve mirno i složno do posljednjega hipa. Svuda i svagdje čuo se je samo jedan glas, i odlučan, da se nazime ima birati i opet ona dva zastupnika, koja je narod pred godinu dana zakonito i redovito izabrao. Narod si neda namičati od nijednoga drugoga mišljenja, on hoće i deset puta izabrati iste zastupnike, i to tim radije, tim protivniji su im talijanski zastupnici, koji bi nas sve utopili u žlici vode. I oni, koji su kod obćinakah izbora htjeli imati druge obćinske zastupnike, i oni su izjavili, da sad čast naroda zahtijeva, da se izabere u zemaljski sabor ona muževa, koji su već lani bili izabrani, koje smatraju svojim zakonitim zastupnicim. Do posljednjega hipa, kako rekoh, bilo je sve složno, i mišlilo se, da će se složno birati i izbornika.

Posljednja dva dana micall se na neki ljudi. To micanje hoće mnogi da stare u svez sa putem c. kr. kotarskoga glavaru u Trst. Povratno se je u petak ili subotu u jutro. Da li pravom ili nepravom, to je neznam.

Subotu, koliko se zna, bio je pisar dra. Krstića Ferlan Franko kod svetomateljskoga crkvnika g. Kalčića, i ovaj se je odmah opremio blagdanjski i nekamo otišao. Isti pisar bio je istoga dana također kod Vinka Dubrovića Sločarica. Nedjelju pobadjali neki po Rinkavašćini i nagovarali na nešto, za što se znalo nije. Biravi obćinski zastupnik i savjetnik Gregorić pobadjao je nedjelju po Brgudu i nagovarao ljude, da neid nikamo, a međutim dobio ih valjda nekoliko za se. Ponedjeljak išlo je Brgujaca k izboru. Nešto se ih zastavilo kod Vika Sušnja, koji da kupi smotku, koji čašu vina. Kakvih 8 išlo napred, i odmah niže zastavio ih rečeni Gregorić i pozvao, da idu piti k Ivanu Vlahu Višiću, narečenom glavaru i išli su. Druga postaja bila je kod Josipa Marottića u Spiničćih i tu se je zvalo prolazeca, da idu piti. Zvalo se je i Frana Pavlinića, kad je već dobro bio odmaknuo, nek dođe piti. On im je odgovorio, da on može ići glasovati i bez piti. Evala mu, tako valja! Kod Josipa Marottića bio je dr. Krstić, a kojega straus se je već rano u jutro najmio voz, i koji voz je pak svako toliko išao u Kastav; i do 10. ure u jutro bio je već četiri puta. Dovedli se među ostalimi, kako nam kažu, Viko Dukić, Ivan Vlah, Josip Marottić, a pak i dr. Krstić i bivši glavar Srdoč. U Kastvu bio je odmah početkom izbora i Kinkela Lovrinov, a dakako, da nije manjkao ni crkvnik svetomateljski Kalčić.

Neki došavši kroz Jašćić i Spiničćio držali su se nekako zatvoreno. Konačno se je opazio, da ima i druga lista kandidata-izbornika, a pak se ju je i dobio.

I a tom je glasovanu, početkom bar, po prilici svaki deset. Okolo 11. ure glasovalo je 8 biraača s tom listom, 80 sa onom pučke stranke. Konačni uspjeh bio je 218 pučke stranke, 42 protivne, malo više nego je izbornika.

Bi li izbornici, kojim je glasove dalo ono malo biraača, birali iste zastupnike, kako se bijaše proglasilo ili druge, to ne znamo. Svakako je vredno pripomenuti, da se je čulo, da misli mjesto g. Jenka kandidirati neki podučitelj. Je li istina ili ne, to vam reći ne znamo. Govorilo se je također, da se za gospodina c. kr. bilježnika Dubrovića govori, a za drugoga nekoga radi. Kad bi se imalo svoje izbornike, učinilo bi se, što bi

se htjelo. Bog zna, koji bi tu onda na vidjelo skočio?

Sav izbor tekao je gladko. Vladao je najljepši mir i red, c. kr. crkvačnici nisu imali baš nikakova posla. Kad se je provala sva listina, oada se je nešto dogodilo, što je vredno zabilježiti. Pristupili su napred biravi Josip Marottić i Ivan Vlah-Višić, te je prvi u ime obojice rekao, da će prosvjedovati proti izboru, jer da je u komisiji savjetnik g. Mate Kundić, koji nema prava izbora nit u prvom nit u drugom tieu. Tomu kao da su pritvrdili i crkvnik Kalčić i bivši glavar Srdoč, a dr. Krstić kličao ponorno: Živili! Gospodin glavar Mirko Jelusić je na to pročitao zakon, po kojem izbornu komisiju sačinjava izborni komesar i obćinski savjetnik. G. Mate Kundić je obćinski savjetnik i on je dakle član komisije. — Pa baš Ivan Vlah je to učinilo, onaj isti Vlah, koji je sve do zadnjih obćinakah izbora bio birav u III. tieu, bio savjetnik pa i član izborne komisije. Nezvrgavajmo se smjehn!

Gospodin komesar je pak primjetio, pošto se je to obavilo, da se bira dalje.

Dakle gg. Marottić, Vlah, Kalčić, dr. Krstić, Mate Srdoč i drugi njihovi hoće, da prosvjeduju! Oni bi htjeli, kad su tajno radili i ovako sramotno propali, da narod opet dangubi, da opet troši novac, da se opet razdražuje pak! Kad bi imali moći onoliko, koliko imadu volje, oni bi kojesta učinili. A ne vide ljudi, kako je malo ljudi s njimi, i kako i kojim načinom moradu postupati, da to malo ljudi za se dobiju. Znamo, da njihova trubesa neće doći na nebena, i ni malo ne dvojimo, da će obavljati zakon i pučka volja, a da će narod sve tim većim preziorom pratiti ljude, koji i sami kažu, da će kućati podneži korake, kojimi bi se opet uzridao narod. Živili srjestai Kastavci!

Stromi rodjaku
Dru. Matu Trinajstiću
i Njegovoj miloj zaručnici
Anki Tomičićevoj
u spomen sretna im vjenčanja.
Zvonjelica.

Opet ote njeka iskra hitra
U mom srcu mlo poigrava.
Opet vila, što već dugo spava,
Slabim hoće žicam da zaljuba.

Titra vila, njeni su titraji
Srce mi se na pola rastvara,
Iz njeg vatra ljubavnoga žara
Svukeliku dušu mi osvaja.

Iz tog žara duše razpaljena
Vruća mi se molitva izliva:
Da vam ljubav nikad ne urena,
Vjera da vam vjek u srcu sliva,
Jer u vjero i ljubavi krasnu
Zalog sreći -- i vječnom je spasu

Čunski 27. IV 1896. pop Franc.

Kastavcima.

Kapu skidam vama
Kastavski junaci,
Slava vam se krili
Nebu nad oblaci.

Rukujem se s vama,
S pojedimim svakim
Ponosim se Hrvat
Svojim radom takim.

Premada ste većinom
Uboji seljaci,
Preziraste ipak
Mito poštenjaci.

Nit su mogli prijetnom
Zastrahit vas mnoge,
Kamo li odvratit
Ljudine od sloge.

Tako valja, tako!
Ljudine ste prave,
U vis podignite
Junacke si glava!

Gdje bo tako bratac
Uz brata si stoji
Tudjega gospodarstva
Narod se ne boji.

Sva se Učka ori
Vašom slavom, dikom,
Pod Učkom se Hrvat
Ne da skućit nikom!

Hrvat pjesnik evo
Raduje se rodu,
Dijeli vašu slogu,
Navješta slobodu.

I još odmetnike
Našu golubove,
Zaklinje ih majkom,
U jato ih zove!

Franina i Jurina

Tr. Sen cal, da je pokojni Štefanić, pustio puno biece za „Legu“.

Jur. Justo dođe sada, kada je bilo pođ Juorkudu kupovat ljudi po Veji.

Tr. A je ce pustil za Štefanov — talijansov?

Jur. Ja mislim, da je cogod alimeno za memoriju, da je vaogeh materal a vragi da su ga prerarili.

Tr. A ce bis rekati, da neki Talijani već naplaćaju misse našina popom, nego da je šalju D. Leopoldu?

Tr. Ter znaju, da Leopoldo zna bolje amnistivati za crkvenimih biece, nego naši popi.

Tr. Al je i puli tega čuo talijanska: „Zerman demo la man“.

Različite vesti.

Izbori izbornika III. fiducijara. U ponedjeljak dne 4. t. mj. obavili su se izbori izbornika u obćinah Kastav, Voleske-Opatija i Šapljana. Kako nas prijatelji iz tih obćinah već istoga dana brojavne obavijestile izabrano je:

U Kastvu 33 narodna izbornika skrove jednoglasno.

U Voleskom 2 narodna izbornika jednoglasno.

U Šapljanah 8 narodnih izbornika. U obćini Podgrad izabrano je dne 12. t. mj. 14 narodnih izbornika.

U obćini Lovran izabrani su u sriedu dne 13. t. mj. jednoglasno 9 naših.

Glede izbora izbornika na kvarnenskih otocih doznamo da sada jedino u uspjehu u Dubašnici, gdje bijahu jednoglasno izabrani narodni predloženci. Istotako u Panku.

U Sittavom Voleskom kotaru ostala je vjerna šarenjakom jedino veprišana obćina t. j. pristaje poročke gospe, kojim stoji na čelu poznati vedački Tahjan Andričić, koji će valjda kandidirati i ovaj put za istarski sabor i dobiti glasove svojih podprepica.

Izborni sastanak u Podgradu. Izbori izbornika III. fiducijara za obćinu Podgrad obavili se — kako irjevščjemo na drugom mjestu — već u utork das 12. t. mj. te bi bio mogao izostati izborni sastanak, koji je uređen za četvrtak dne 14. t. mj. Nu gg. zaručnici sastanka i redoljubi iz Podgrada odlučše obdržavati svakako uređeni sastanak, da gg. zastupnici bolje pomozuju biraač, njihove želje i težnje, to da se u narodu budnom sačuva sviet tamog, gdje je zasjedame, a gdje je još te nima, da se ju usadi, urejuje i učvrsti. Na sastanku govoriti će biravi zemaljski zastupnici gg. Jenko i Mandić, te zemaljski i državni zastupnik gosp. prof. Vjekoslav Spiničić.

Izborna borba u Podgradu. Jučer dne 12. t. mj. zamenula se je ostra izborna borba za obćinu Podgrad, i to za izbor 14 izbornika III. fiducijara. Talijanski podprepnice izvjavise doduše nepravu u nekom zakonov listiću, da oni neće sudjelovati kod ovih izbora, ili budu li sudjelovali, da će složno sa narodnom strankom glasovati. Ali iko da vjeruje prodancem, izdajicam, odpadnikom? Naši prijatelji u čnoj i čini daj se na posao i pristavili se valjano. Borba je trajala jučer čitav dan, i kako nas brojav obavješćuje, sve će 5 sati u jutro sliedećeg dana. Slozni Slovenci i Hrvati potukoše sjajno izdajice i prodance, s kojimi se družu, obće i prijateljuju nekajih božojnih Hrvatski i Slovenci rodoljubi, a do kojih rodoljubi drimo mi i svaki pošteni Hrvat i Slovenac, koliko ide lanjotaka svietu. Ovoliko za danas doći.

Iz Beča javlja nam prijatelj, da je c. kr. vlada podastala carservskom vijeću sakonsku oszornu glede istarske razstarene sahlade ili ezonera. Već dalje se na čuje e njoj ništa, a mnogo se je govorilo i pisalo i radilo radi nje. Sad se približuje urn, u kojoj će nestati te rak-taus sa tjela istarskih seljaka. Usljed velikoga truda i napora, koji će se u svoje doba u čelosti čortati, c. kr. vlada došla je do urjetanja, da treba stvar riešiti. Podnesla je zakonsku oszornu, usljed koje država odpušta razstarenoj zaklinji istarske 200.000 forinti pod uvjet, da zaklada i pokrajina odпусти sve svoje vjerešije pojedinačno.

dožnikom, seljaka, nekakim kmetovim, u obće, da se razotkriva čug na istovim i sa svim briše pojedinačno: dožnikom. Država ima još dobili 100.000 ser. u to ima, što će njoj pokrajina platiti a dovođenju obredih iz sveobih pokrajinskih nameta, ili iz posebnoga nameta, koji bi se u svrhu te odplate pripisao. Ne dvojimo nimalo, da će carevinske višće prihvatiti predlog, c. kr. višće, pače držimo, da neće se u njem naći ni jednog zastupnika, koji bi tomu prigovorio. Drugim raznim zemljim odopušilo se je na milijune, zašto se nebi odopušilo Istri 200.000 forinti? Nadamo se, da će carevinske višće u najkraće vrijeme riješiti tu stvar, i da čomo ke- kačno moći učiniti križ na ezoner.

Novi načelnik biele Ljubljane. Dne 7. t. mj. izabran bijaše od zastupstva glavnoga grada zvezedne Kranjake, biele Ljubljane, načelnikom poznati slovenski rodoljub g. Ivan Hribar, zemaljski zastupnik i ravnatelj banke „Starjiva“ u Ljubljani.

Njegov izbor razveselio je ne samo sve žestite rodoljube u Kranjskoj, već i ostale Slovence u susednim pokrajinama. Taj izbor pozdravljaju najradnjače i svi Hrvati, jer je Ivan Hribar prvi zagovornik slave i jedinstva između jednokratne brade Hrvata i Slovenaca. Mnogobrojnim čestitkama pridružuju se ovim i mi uz živu želju, da bi g. Hribar ostao na čelu onog divnoga grada do daleke starosti!

Sjednica političkoga društva „Edinost“ U nedjelju dne 17. t. mj. u 10 sati u jutro imati će odbor političkoga društva „Edinost“ redovitu sjednicu, kojoj se pozivlje ovim svu gospodu odbornike i zamjenike, i na kojoj će se među ostalim proglasiti kandidati za predstojeće zemaljske izbore u Istri, koje preporuča i hrvatsko-slovenski klub na istarskom saboru.

Iz Podgrada 12. maja. Unajedn vijesti, što samo jih dobili ovdje, već do sad osjegurano je većina izbornika za zastupnike naroda Slavojca Jenka i Matka Mandiča. Tri občine, koje su jučer birale, izabrale su takove i toliko izbornika, da je sad već osjegurana pobjeda pravde i poštene stvari. Občina Kastav izabrala je 39 izbornika, opatijska dva, jeljanska 8, skupina 42. U Jeljanah pokazao je narod, da huće da bude sam svoj u svojoj kući. Došlo je do 60 birača naših, dočim bijaše samo do 20 protivnih. Zivili svijestni birači jeljanski! Protivnici se srde na nedjeljski sastanak u Jeljanah, i kunu i psuju, ali malo koj mari za to; poštenu se ljudi tomu sasmo smiju.

Danas se bira ovdje. Po cijeloj občini bilo je do posljednjega sve tiho. Protivnikom bilo se je tužob poručilo iz Matulja, nek biraju aložno već izabrane zastupnike. Oni su još jučer govorili u raznim krajevima, da neće k izborom, da se neće uještati, samo da bude sve služno. Danas su ti protivnici svi ovdje. Francese u trči oko svojih kao mahnut; skade po huncih, gdje podivaju, i daje njim svoje naputke, ili bolje rekuc zapovjedi. I „Stipan“ iz Munnah je došao. I on obilazi, četar bez četa. I pomoć iz vana su dobili. Cesarako kraljevski bilježnik Depiera potrudio se je baš danas do Podgrada. Kako je poznato, vršio je ovdje svoju bilježničku službu, i bio je štitnik Francesev. I bivši tajnik Zivice počastio nas je svojim posvjetom, i mješa se među birači.

Nasi nisa vjerovali protivnikom nijednoga hipa, nit onda, kad njim se je poručalo, da neće bit protivnika. Oni su te poruke smatrali varkom, i oni su se pripravili na odboj odmetnika tako, da će jih valjda volja proći, da se i dalje sramo, i među pukom ovdje, i u svietu vani. (Zar mislite, da se još mogu zasmrmiti? Op. slag.) I od najpristojliji ljudi čuje se žestokih prigovora proti onim, koji su uzrok, da se opet birati mora. Prezir je najmanje, što prati plaćene mutikase. Ima jih više, koji sad već nerade kako su lani, i drugih, koji su mutikazom okrenuli ledja, koji su uvidili, što je pravdo i što je krivo, gdje je vjera, gdje li nevjera.

Izbor se obavlja lagano ali u redu i miru. Do sada teče stvar tako, da je po prilici trećina birača protivnih, dvie trećine naših.

Svakako stalno se drži, da će narodna stranka pobjediti. Sutra četo žicom doznati.

Iz okolice Oprtaljske. Ako dodje, g. ureduice, tudjinae u našu okolicu, čudom mora se začuditi kad čuje kako se naši kmeti, koji govore među sobom i u družinah hrvatski, sile sa svojom djecom govoriti talijanski. Da jih zapitate zašto muće sebe i djecu bez potrebe, odgovoriti će Vam, da je u gradu Oprtlju skola talijanska, pak da djeca nebi razumila učitelja ako ih se prije doma štogod ne nauči talijanski.

Zar nije to žalostno i Bogu plakati, da moraju već sami roditelji kvantiti i otudjivati vlastita svoja djeca, ako žele, da im štogod u školi nauče. Takovo postupanje roditelja sa svojom djecom mora potresti do dna duše. A ipak nisa oni nesretni roditelji svema krivi, da tako rade. Oni jadni bi ratio, da im se djeca štogod nauče u školi, a znajuć, da ih učitelj Talijan razumio nebi, htijeli bi, da se djeca već doma štogod talijanski nauče.

Ali to neide, dragi moji roditelji. Bolje Vam je, da Vam djeca nenauče ništa, nego da budu danas sutra proklinjali Vas, vaš jezik, vašu vjeru i sve što Vam je sveto na ovom svijetu.

Zahtjevatje radije od školskih oblastih, da Vam dadu školu u vašem jeziku; dobiti čete ju ako Vas se složi više sela i ako dokazete, da imate toliko djece za školu: sposobne, koliko je zakon zahtjeva. O školi i o naučenom jeziku vode veliku riču občineke uprave ili občinska zastupstva. Gdje su občine u naših rukah, tamo imamo i svoje škole.

Radi toga preporučamo Vam svim občinarom na vanjšini Oprtaljskoj, da se kod predstojećih občinskih izbora složite i svoje muževne i občinske zastupstvo izaberete. Ti muževi će pak odlučivati o školi, crkvi itd. itd. Nedajte se više varati ni slepiti od optaljske i bujske gospode, koji Vas mrze iz dna duše, koji bi Vas utopili u žlici vode, a koji člene i vole jedino vaše glasove u vrijeme izbora. Otristite se grada i njegova smrada. Izaberite svoje domaće poštene mužave, koji Vas neće izdati ni pravrtiti i koji vole svoj jezik i svoju vjeru više nego sve na svijetu. Puštajte optaljske „šior“ neka se sami među sobom pravdaju, tuku i kolju.

Glavna skupština „Delavskoga“ podpornoga društva“ u Trstu biti će u nedjelju dne 17. t. m. jer se prošle nedjelje radi premalenog broja prisutnih članova nije mogla održavati.

Iz Soljuna pišu nam 2. maja. Danas bila je predaja občinske uprave. Bivši načelnik Mattiasich predao je razlikamnu upravu u ruke novom načelniku Buretiću; velim razlikamnu upravu, jer pristojnim izrazom ne može se krstiti ovakovu upravu. Čovjeka hvata groza, kada samo pomisli u kakovom je neredu ova občina. Zemaljski odbor u Poreču može se zaista ponositi, što imade u svom krilu ovako liepo uređenih občina. Ex klavar i njegova svojta mogu se dičiti što su občinsku upravu u ovakovom stanju novom zastupstvu izručili, koje će imati dosta posla dok popravi grieh „starih talinskih otaca“, dok zaciela rane počinjene na tjelu občine.

Občinska je uprava bila u svakom pogledu zanemarena; o kakvom redu se nemože ni govoriti; tajnik g. Salar izdao si je svjedodbu velikog siromaštva, jer bitu občinskih tajnikom kroz 10 godina na jednoj občini, pa držati občinski ured u onakovom neredu, velika je sramota i dokaz osobite nesposobnosti. O kakvom arhivu nije ni govora, svi spisi samo tamo isprebacani i pomješani, puni prašine i smrada; novi občinski tajnik g. Sajina morati će imati puno ustrijplivosti, dok občinski ured u red postavi. Nu pustimo to, dobar će tajnik sve to urediti. Ali šta da kažemo o predaji blagajne (kase)? Ovaž grieh nije tako lahko popraviti; novo zastupstvo, osobito načelnik, imati će puno brige i skrbi, dok harem dielomice popravi, što je staro zastupstvo u tom pogledu zakrivilo. Blagajna je prazna — ni novčiću ni blagajni čete mjestnu občine, — zaostataka na hiljade — c. kr. porazni ured traži si- lom za porez na hiljade — ex načelnik pita na hiljade — mnogo ugovora glavnicu izgubijeno — skoro mjeđna glavnicu osjegurana — izdatak većim djelom bez namira.

To je u kratko stanje blagajne! Što da počme sada, česa da se lati novo zastupstvo? Nek nam kaže slavni zemaljski odbor u Poreču, jeli mu pozната uprava občine Boljuna? Kada je zavirio u račune občinske? Kada je isti prošetao stanje občinskog imanja? Zar je to zakoniti nadzor nad upravom občinskog dobra? Da je samo desetli dio takva nerada kod koje hrvatske občine, niti časa njezinu zastupstvo nebi ostalo na upravi, nu kod talijanskih občinskih uprava sve je dobro i redovito?

Novo zastupstvo primilo je u ruke skroz zanemarenu, u svakom pogledu zapuštenu upravu; čudess neće moći preko onih stvarati — nije tako lahko popraviti, što su drugi zanemarili kroz mnogo godina. Bada, discipline u občini nije bilo i to treba uvesti; občinski načelnik morati će biti pravdaan ali oštar; — bez obzira morati će utjerati zaostale — urediti občinske glavnicu; — što je pametno, neće mu zamjeriti, nego pohvaliti njegovu revnost; g. načelnik nemoje gledati, da ugodi ni jednomu ni drugomu, već jedino občinskomu dobru; na „daluče“ od ljudi ne treba se obzirati. Raditi pošteno i polag zakona pa mirna Boma; ako bude što imao posla

sa sudom, neka ne krivi novog načelnika, već jedino starog načelnika i staro zastupstvo, koje nije bilo vriedno, da občinom upravljaju. Za danas dosta; svaki put malo o tom. A bit će toga dosta.

Občinski izbori u Motovunu. Kako smo predviđali u zadnjem broju, ostati će u novom zastupstvu občine Motovun do sadašnji razmjer zastupnika.

Talijana i Sarenjaca biti će 20, a naših 10 kao i u prošlom zastupstvu. Talijanske novine Istre i Trsta veselo se na tobožnjaj pobjedi, dočim u istinu neizvojevaše nikakve pobjede, već im se čepjelo još jednom zavarati naš puk one občine t. j. siromašne birače III. Ilijnog tjela, koji su većinom talijanskoj gospodi zadoženi i tim od njih odvisni. Neka se naš puk i tamo riješi duga, pak će pobjediti u I. ili III. tjelu, kao što po bjeđiste u II., u kojem su neodvisni i nezaduzeni kmetovi. Rečene novine izišu, da je uništen izbor jednoga našega zastupnika u II. tjelu, ali nekažu razloga; biti će i u tom poznato talijanku nasilje ili spletki i varka. Čekamo, dok nas o tom obavještaju.

Zastajni je takodjer, što sami rečeni listovi javljaju, da će hrvatska stranka uložiti utak protu izboru u III. tjelu, u kojem se je, iako nam je običaide pripovjeda, dogodilo svakojakih neurednosti i nezakonitosti. Lahke su takove pobjede, gospodo talinska, ali što čete, kad su one samo privremene. Neka se puk odobedi vaših pijavica, pak da se ogledamo kod izbora.

Pravjed proti prenosu zemaljskoga sabora iz Peruća u Pulu. U ponedjeljak dne 11. t. mj. imali su ovdje u Trstu sastanak svi talijanski zastupnici na istarskom saboru. Svrha tomu sastanku bijaše pravjed proti nakanjenom prenosu zemaljskoga sabora iz Peruća u Pulu. O zaključec toga sastanka nije doprio ništa u novine. S prijateljske ruke doznajemo, da su mladji i radikalniji zastupnici predlagali, da se neima ići u sabor, ako bi bio savazan u Pulu, dočim su ih oprezniji pobijali tim, da bi tada vlada razpustila sabor i kad bi se novi izbori proveli strogo nepristrano i zakonito, onda: s Bogom naša saborska rečina.

E pa dobro — odgovorile radikalici, vi prekriti ruke i čekajte što Bog da.

Nipošto — odgovori poznati brbljavci, mi nismo prekriti ruke ni u planju dvojezičnih tabelah ni u poslu porotnih listinah u Rovinju. Mi smo i tada radili, demonstrirali i vikali, i to je pomoglo, jer smo u Beču uzmakli. Tako valja činiti i sada; najprije potajno pak javno. U Trstu poduprijeti će nas dušom i tjelom, pak će napokon i u Beču ponastiti. Zaključeno bje raditi potajno i putam mogućih prijatelja, da ministarstvo odustane od svoje nakane o prenosu, a ne bude li to pomoglo, imadu se ponoviti demonstracije piranske, koparske, rovinjake, haljske itd.

Ko da ne zavidja porečki novinarom? Mi smo imali opetovno priliku, da iztakemo, kako je slavna censura u Poreču napram tamošnjem listiću vrlo širokih rukava, te smo izrazili želju, da bi tako svuda moralo biti — ako se želi saznati za otvoreno i nepokvareno javno mnenje.

Porečki listić prolazi kroz ruke političke oblasti vrlo sretno, ali ga u izvanrednih okolnostih zakvaci c. kr. drž. odjetništvo u Rovinju — drugi li treći dan, pošto je već list sretno preplavio široka mora i pregazio visoka brda. Tako smo i mi u Trstu uređati, da dobivamo u kavanah skoro sve zaplijene brojeve rečenog lista.

Naši porečki „prijatelji“ neće nam zamjeriti, što im na što blagodati zavidjamo, jer nam nije žao što je njima dobro, već što je nama zlo.

I naš list bio je jednom u svojem 26 godišnjem životu časa tako sretn, da su ga zaplijenili tekar četvrti dan, ali ta sreća bijaše kratka, jer njega su oružnici i kasnije svudski tražili, a urednika spravise pred počtu, koje će se i do godine — ako Bog da — sjećati.

Zadnja zapljena porečkog listića dovela nas na ova razmišljanja, te nam prizvala u pamet čudan jedan slučaj. Prije par godina cenzurira je rečeni listić bivši c. kr. kotarski kapetan u Lošinj u gosp. Aleksander vitez Bluschoegg, a sada ga cenzurira bivši c. kr. kotarski komesar u Lošinj u gospodinu Lasciaoh. Obojica nadjose se sretno u Poreču — prvi kao — občinski tajnik, a drugi kao — namjestnički tajnik i upravitelj c. kr. kot. poglavarstva.

Iz Rovinja pišu nam 1. tek. mj. (Sustretljivosti i pristojnosti gospode u našoj trgovačkoj komori). Zagebrička trgovačko-obrtička komora zatražila je službenim putem od trgovačke komore u Rovinju neku informaciju, a pošto je ista bila sastavljena u hrvatskom jeziku, to je rovinjska komora povratila zagebričkoj komori dotični spis sa primjebom „da im se riječ rovinjska“ jer da jezik u kojem je upit bio sastavljen, nije ovdje poznat.

To ba samo da je težka uvreda pristojnosti, nego je naproti čuška državnim temeljnim zakonom. Ako komora u Rovinju ne uređuje hrvatski, to bi barem bila dužna, da prima podneske u tom jeziku i to tim više, što je za cilju Istru ustanovljena samo jedna trgovačko-obrtička komora u Istri, gdje stanuje većina slovenska pučanstva. Trgovčaje Komore biraju se i sastavljaju slobodnim glasovanjem trgovaca i obrtnika, a pošto su takovi u njenom području i hrvatske i talijanske narodnosti, to svi moraju uživati jednake pravice. Komore se uzdržavaju od takozvanog komorskog prireza, koga država sama razpisuje, te ga po postotcima odmjercje svakoga trgovca i obrtnika, a utjerava se taj prirez po državnim organima kao i drugi porezi: I ako je dakle komora slobodna institucija, ona je javni zavod, podčinjen kontroli državne oblasti, te spada u djelokrug ministra trgovine. Kad dakle komora povredjuje zakona, dužna je oblast, da je iste poštiva i da osjeti pristano uređovanje. Kad se indik komora usudjuje, da javnoj instituciji takovu uvreda nanese i tako protuzakoniti i samovoljno postupka, što se ona neće držati, da učini u sličnom slučaju prama privatnoj stranci? Takovi sablazniji slučajevi ne smiju se događati u konstitucionalnoj državi jer su pučka poruga proti postojećim zakonom. Mi opozorujemo s toga visoku namjestništvo, da stvar što prije izpitja i krivice na red pozove, i nadamo se, da će o tom biti govora u istarskom saboru i u carevinskom višću. Slična postupak komore čini njezinu instituciju i svrhu suojesnom, a radja povrieda elementarne pristojnosti.

Iz Pameza (občina Pula) pišu nam 29. pr. mj. Nesjećamo se, g. uređite, da ste od mala imali vijesti iz ovog našeg mjestanca, premda bi imali potužiti se koješta proti našim duhovnim i svietkim poglavarom. Za danas ograničiti ću se samo na nekoje stvari, puštajući ostalo za drugi put ili za spretnije pere.

Oko našega groblja na „Krišću“ sagradili smo zid još god. 1866., ali je taj zid danas žalibože zapušćen i zanemaren. Za tim zidom nalazi se jedan kopirivč (odonje) koja nije bila od rečene godine niti okopana niti osmažena, tako, da se je skoro posušila. Kod crkve sv. Jelisave imademo maslina, ali one čekaju uzalud brižnu ruku, koja bi ih očistila i okopala. Ali što nas najviše boli, jest žalostno stanje rečene crkve sv. Jelisave, koje zidovi njim razpucani iz vana i iz nutra. Taj treba brzo pomoći kano i na dotičnom zvoniku, nečemo li da nam ga zub vremena posve umišti. Naša crkva nije zadoja u ovih strahah što se tiče imetka i prihoda — pak bi se morali pobrinuti za spomenute popravke onim muževi, koji su na to pozvani. Trošak nebi bio jako velik, a sredstva bi se našla. Na posao ljudi! Ovoliko bez uvreda i zamjere bile proti komu i u najplemenitijoj nakazi.

Iz Rieke pišu nam 8. t. mj. 1896.: Proteklo je nekoliko vode kroz Riečinu u te naše more, odkada sam vam se javio zadnji put sa ove naše obale. Sve do sada ide u nas na volju Magjara dabake i Talijana. Sve ide tokom kako i naša Riečina u tom razlikom, da ova ima za geolo „Indeficient“, dočim volja magjarska nema tog naslova, a naravski je zakon, da razispnost i samovolja ne bijahu nigda trajne, niti će se moć uzdržati u magjarskagu, kako oni misle.

Našu hrvatsku gimnaziju su odpravili iz grada i poslali ju na Sušak, neznam dafi privolom hrvatskog sabora ili bez nje; oni su izveli, što su namili uzrpkos tomu, da vaučeni g. Pliverić i danas misli, da Hrvatska ima nekakav „condominium“ nad Riekom. Mi znamo, da Biefa šekuje sa prenosom onog zaroda preko Riečine, jer se preneliša skoro svi djaci i profesori. Do sada su nekoje siromašne obitelji ovdje preživlje sa djaci, a toga je nestalo sada. Mi znamo, da se je o Senju i Kotoru prošlo i molilo, da im se povrti gimnaziju, a u nas se ju odpravilo za volju Magjara i Talijana.

Volja i držovitost Magjara upliva i na našu občinsku upravu, i na drugu, a treba računati, da i na samo sudstvo, jer ovo više ili manje odvisi od Pešte.

Mi se u tajne sveti „Temi“ nerazumijemo, ali kada sunce sveti znamo, da je dan i kad je tamno, da je noć. Poznato nam je, da kada se je u novemburu 1894. porušio zid na guvernerskoj palači, da je ostalo mrtvih sedam radnika i nitko nije bio kaznjen. Znamo, da se je prošle godine na privatnoj gradnji porušio opet zid i pokrio tri ili četiri radnika; nešto se iztrudilo, pak zaspalo, a graditelj odgovoran ide i nadalje za svojim poslom. Znamo, da se ju ovih dana izkrivlje opjelvlje iz jednog paretroda u vozove, pak po nesreći i nespretnosti radnik Tatalović opio i na njega debela daska, te ostao polomrtav i u bolnici još živi, ali u isti dan po- bitnik tog izkrivljanja, prvi Riečanin „gobiljar“, bio je napajan i zatvoren u Kaštel i dotični spis sa primjebom „da im se riječ rovinjska“ jer da jezik u kojem je upit bio sastavljen, nije ovdje poznat.

